

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СТАНУ І РОЗВИТКУ ВОДНОГО ТРАНСПОРТУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Гришина Л.О., к.е.н., професор НУК, Філіпішина Л.М., д.е.н., професор
Первомайська філія Національного університету кораблебудування імені адмірала
Макарова
Україна, Первомайськ
grishinappi@gmail.com, ontariofilpi@ukr.net

Анотація. Доповідь присвячена висвітленню організаційно-економічних аспектів розвитку водного транспорту, як складової морегосподарського комплексу країни, в умовах європейського вектору економічної інтеграції. Проведено дослідження сучасного рівня використання потенціалу водного транспорту, як складової транспортної системи України. Визначено напрями розвитку водного транспорту.

Ключові слова: морегосподарський комплекс, водний транспорт, транспортна система, європейська інтеграція.

Вступна частина. Україна визначила пріоритетом європейський вектор економічної інтеграції, що обумовлюється геополітичними, суспільно-політичними, економічними, історично-культурними реформами. В складних трансформаційних умовах національної економіки, інтеграція до Європейського Союзу для України являється однією із можливостей подолання технологічної відсталості, залучення іноземних інвестицій і новітніх технологій у модернізацію виробництва, підвищення використання власного потенціалу, зокрема і потенціалу морегосподарського комплексу країни. На сьогодні реалії функціонування морегосподарського комплексу України свідчать про його невідповідність зростаючим потребам у різних видах діяльності морської галузі, вимогам європейських стандартів якості надання транспортних послуг, зокрема. При тому, що саме водні (морські) перевезення, як найбільш ефективний спосіб доставки вантажів внаслідок низької її собівартості та можливостей вирішувати проблеми перевезення великогабаритних вантажів, виступають одним із найбільш привабливих складових транспортної системи. Відтак виникають нагальні потреби у відновленні і розвитку водного транспорту, що відповідають сучасним вимогам реформування транспортного комплексу України в умовах її інтеграції до світової транспортної системи.

Мета дослідження. Мета цієї роботи полягає у дослідженні організаційно-економічних аспектів функціонування водного транспорту та визначення напрямів його розвитку в умовах євроінтеграції.

Основна частина. Дослідження світового досвіду функціонування транспортних систем показує, що в більшості морських держав важлива роль належить морському транспорту, обсяги перевезення вантажів яким зростають з кожним роком. Так, морські перевезення вантажів у 2015р. у Німеччині становили більше 300 млн. тон, у Китаї – 213 млн. тон, у Великобританії – 98 млн. тон. Нажаль, Україна в цих показниках значно програє не тільки європейським країнам, а і Росії, де цей показник становить 19 млн. тон.

З огляду на те, що в Європі формується нова мультимодальна Транс'європейська транспортна система, яка включає всі види транспорту та спрямована на побудову Транс'європейської транспортної мережі до 2020 р., то Україні необхідно долучитися до цього процесу, активізуючи застосування інноваційних технологій у перевізному процесі, використання логістичного підходу, поширення мультимодальних перевезень. Це вимагає дослідження спроможності нашої країни до участі у цих проектах, використовуючи потенціал водного (морського) транспорту. Організаційні засади цього процесу закладені у Постанові кабінету міністрів України №1095 від 6.09.2017р. «Про створення Державної служби морського і річкового транспорту» [4].

Проведене дослідження сучасного стану перевезення вантажів і пасажирів різними видами транспорту в Україні підкреслює актуальність і важливість розвитку водного

транспорт, оскільки його потенціал не задіяний на повну потужність, що характеризується постійним скороченням частки морського і річкового транспорту. Так, у перевезенні вантажів різко виділяється автомобільний транспорт, частка якого залишається досить високою і стабільною, у той час як усіма іншими видами транспорту ці обсяги постійно скорочуються. Заслугує окремої уваги динаміка перевезення вантажів водним транспортом, питома вага якого є низькою з огляду на його мультимінімальні показники (табл.1) [5].

Таблиця 1. Основні індикатори водного транспорту, як складової транспортної системи України

Індикатор	Роки							
	2010		2015		2016		2017	
	обсяг	(%)	обсяг	(%)	обсяг	(%)	обсяг	(%)
Вантажооборот , всього млрд. ткм, у т.ч.:	418,7	100	334,7	100	344,2	100	364,2	100
-морський транспорт	3,6	1,2	3,9	1,1	2,5	0,7	2,9	0,8
-річковий транспорт	1,7	0,9	1,6	0,5	1,5	0,4	1,4	0,4
Капітальні інвестиції* , млрд.грн.	19,6	100	18,7	100	25,1	100	37,9	100
-у т.ч.водний транспорт	0,18	0,9	0,30	1,6	0,24	1,0	0,25	0,7
Середньооблікова кількість штатних працівників* , тис.осіб	824,3	100	661,4	100	659,9	100	655,2	100
-у т.ч.водний транспорт	9,6	1,2	3,8	0,6	3,4	0,5	2,3	0,4
Експорт-імпорт транспортних послуг , Експорт, млн. дол.США	7835,2	100	5263,2	100	8300,5	100	5861,4	100
-з них послуги морського транспорту	1234,3	15,6	735,9	14,0	661,6	8,0	612,1	10,4
Імпорт, млн.дол.США	1178,9	100	1153,3	100	989,2	100	1213,1	100
-з них послуги морського транспорту	143,0	12,2	191,7	16,6	141,2	14,3	222,8	18,4

Примітка.*- Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність.

Серед основних викликів транспортної сфери, що визначають закономірності і напрямки розвитку водного транспорту та суднобудівної індустрії необхідно визначити:

- підвищення обсягів та інтенсивності переміщення вантажів і пасажирів водним транспортом;
- зростання попиту на перевезення нестандартних, спеціальних вантажів;
- впровадження європейських стандартів і вимог до експлуатації транспортних засобів;
- підвищення вимог до якісних характеристик транспортного обслуговування;
- розширення ринку транзитних послуг та ін [1].

Слід відзначити, що в 2017 р. Адміністрація морських портів України в якості наглядача приєдналась до Європейської організації морських портів (ESPO), яка об'єднує портові адміністрації країн Європейського Союзу. Така співпраця забезпечується законодавчою базою, основною складовою якої є Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом (2015 р.), яка запроваджує умови посилення економічних та торговельних відносин, що ведуть до поступової інтеграції України до внутрішнього ринку ЄС [6]. Маючи статус члена-спостерігача та на основі підписаної угоди про Асоціацію з ЄС зони єдиної торгівлі, Україна має можливість не тільки доступу до передових європейських практик розвитку транспортної інфраструктури, просування українських терміналів на

зовнішньому ринку, але і представляти національні інтереси щодо залучення коштів у інвестиційні проекти в українських портах і компаніях, розвитку державно-приватного партнерства та обміну досвідом у реформуванні водного транспорту в цілому.

Ключовим питанням розвитку річкового транспорту і логістики є активна участь України у європейській ініціативі відновлення річкового шляху Е-40. В межах розвитку цього водного шляху проводиться днопоглиблення, вже розпочато роботи з модернізації та ремонту шлюзів Дніпровського каскаду. Україна активно співпрацює з Європейською комісією та міжнародними компаніями з метою розробки чіткого механізму гармонізації законодавчої бази у сфері внутрішніх водних шляхів. Крім того, вже сьогодні можна відзначити робіт щодо цих завдань, а саме:

- розпочаті роботи щодо імплементації положень Угоди про асоціацію України з ЄС, директив та регламентів ЄС у сфері міжнародного морського та внутрішнього водного транспорту;

- продовжується реформа управління морською галуззю, передано 6 підприємств до сфери управління Морської адміністрації;

- здійснюється фінансування бюджетної програми «Здійснення заходів щодо підтримки впровадження транспортної стратегії України» (у 11 півріччі 2018р. виділено коштів 39609,0 грн);

- встановлення навігаційного обладнання вздовж берегової лінії, що сприятиме переходу на європейський рівень здійснення заходів з державного нагляду і контролю за безпекою на водному просторі України, тощо.

Серед основних напрямів підвищення обсягів перевезень вантажів водним транспортом слід відзначити як, макро-, так і макрорівня, а саме:

- зменшення негативного впливу загальноекономічної кризи;
- підвищення обсягів виробництва основних вантажоутворюючих видів діяльності;
- активізація експортно-імпортних перевезень;
- забезпечення водного транспорту паливом і запчастинами;
- відродження суднобудівного виробництва та оновлення транспортних засобів;
- розвиток логістичної інфраструктури морегосподарського комплексу, тощо.

Висновки. Ефективне використання потенціалу водного транспорту сприяє інтенсивному розвитку національної економіки, що обумовлює необхідність забезпечення чіткого і взаємопов'язаного функціонування транспортної системи країни. Україні необхідно вибудувати власну стратегію розвитку водного транспорту, як складової національної транспортної мережі, яка б передбачала будівництво найважливіших об'єктів інфраструктури, залучення нових транзитних вантажопотоків, співробітництво з Європейським Союзом. Продовження по території України маршрутів транс'європейської транспортної мережі створюють нові можливості для реалізації національних геополітичних та економічних інтересів в умовах трансформації вітчизняної економіки.

ЛІТЕРАТУРА

- [1] Гришина Л.О., Карась П.М., Приходько Н.В. Розвиток суднобудівної індустрії в контексті реформування транспортної системи України. *Вісник економіки транспорту і промисловості*. 2017. № 58. С. 86-96.
- [2] Іртищева І.О., Стройко Т.В. Стратегічні орієнтири розвитку логістичної інфраструктури в морегосподарському комплексі України. *Збірник наукових праць НУК*. 2014. № 1(451). С. 12-17.
- [3] Макогон Ю. В., Лысый А. Ф., Гаркуша Г. Г., Грузан А. В. Украина – держава морская: монографія. ДонНУ, 2010. 393 с.
- [4] «Про створення Державної служби морського і річкового транспорту»: Постанова кабінету міністрів України №1095 від 6.09.2017р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
- [5] Транспорт і зв'язок України 2017. Державна служба статистики України. Київ, 2018. 168с.
- [6] Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011.

Gryshyna L., PhD Economics, professor,
Filipishyna L. Doctor of Economic Sciences, Professor

Organizationally-economic aspects of the state and development of water-carriage of Ukraine are in the conditions of Eurointegration.

Abstract. The report deals with the organizational and economic aspects of the development of water transport, as a component of the country's maritime economic complex, in the context of the European vector of economic integration. The current level of utilization of the potential of water transport as a component of the transport system of Ukraine has been researched. The directions of development of water transport are determined.

Keywords: maritime complex, water transport, transport system, European integration

Гришина Л.А., к.т.н., професор НУК

Филипишина Л.М., д.е.н., професор

Аннотация. Доклад посвящен освещению организационно-экономических аспектов развития водного транспорта, как составляющей морехозяйственного комплекса страны, в условиях европейского вектора экономической интеграции. Проведено исследование современного уровня использования потенциала водного транспорта, как составной транспортной системы Украины. Определены направления развития водного транспорта.

Ключевые слова: морехозяйственный комплекс, водный транспорт, транспортная система, европейская интеграция.